

A fejlődés menete és befolyásoló tényezői

Fejlődéslélektan tárgya: testi és pszichológiai változások sorozata, amelyen az emberek életkoruk előrehaladtával keresztülmennek. (Cole, 1998).

Fejlődés fogalma

A fejlődés előremutató mennyiségi változások sorozata, amelyek minőségi változást eredményeznek, minőségileg új és magasabb rendű lelki jelenségek, működések alakulnak ki.

A fejlődés és a növekedés között az a legjelentősebb különbség, hogy míg a növekedés csak mennyiségi, a fejlődés mennyiségi és minőségi előrehaladást jelent.

A fejlődést befolyásoló tényezőket belső (a személyiségen belüli) és külső (a személyiséget körülvevő környezetben található meg) tényezőkre bontjuk.

Belső feltételek

- Biológiai, örökletes (genetikai) tényezők

Elsősorban fizikai-fiziológiai sajátosságokat öröklünk (*testalkat, szemszín, hajszín, örökletes betegségekre való hajlam, idegrendszeri működés sajátosságai*). A lelki tényezők vonatkozásában nem kész tulajdonságokat, hanem adottságokat, lehetőségeket öröklünk. A pszichés jellemzők közül az intelligenciában, a szellemi képességekben és a temperamentumban mutatható ki a legnagyobb fokú öröklés.

- Érés

Az érés az idegrendszer genetikailag programozott fejlődési üteme, amely meghatározza, hogy bizonyos mozgásformák és pszichikus funkciók mikor tudnak optimálisan fejlődni.

Külső feltételek

- Természeti környezet

A személyiség fejlődését befolyásolja, hogy milyen létfeltételek közé születik. *Más készségek, képességek kialakulására van szükség pl. a trópuson, mint az északi területeken.*

- Társadalmi környezet

A lakókörnyezet, a település jellege, a szülők munkahelye jelentős hatást gyakorol a személyiség fejlődésére.

- Kultúra

Az értékrend, a szokások, hiedelmek, a normák, a divat, jelen korunkban a média igen nagy hatást bírnak a személyiség alakulására.

- Közvetlen környezet, a család

A személyiséget befolyásoló tényezők mindig a közvetlen környezetben, a mikromilión (család, barátok, kortársak, lakókörnyezet, iskola), jutnak el az egyénhez.

- Nevelés

Elsődlegesen a családi nevelés, annak légköre, módszerei, a spontán és szándékos mintaadás az egyik legmeghatározóbb tényező a személyiség fejlődése szempontjából. azonban a családi nevelés mellett az oktatási intézmény jellege, az iskolai nevelés is döntő jelentőségű.

A pszichikum fejlődésének törvényei

- 1- Szerkezet és funkció egységének törvénye: bizonyos működési szint eléréséhez megfelelő érettségi szint kell.
- 2- Koegzisztencia (együttlétezés) törvénye: az egyes képességek kialakulásában időbeni elérés figyelhető meg.
- 3- Transzfer (átvitel) törvénye : a tanult funkciók az eredetihez kapcsolódó szituációban is alkalmazhatók.

Fejlődési zavarok

A fejlődési folyamat normális menetét (ütemét és irányát) a környezeti hatások lassíthatják vagy gyorsíthatják, illetve a normál iránytól eltéríthetik.

A fejlődés ütemében előforduló eltérések:

- akceleráció=felgyorsult fejlődés *(a jóléti társadalmakban korábbra tehető a testi és a nemi érése, de nem jár együtt a szellemi, lelki éréssel)*
- regresszió, retardáció=lassult fejlődés *(kedvezőtlen környezeti vagy pszichés hatások)*

következtében)

- átmeneti regresszió=időszakos visszafejlődés (pl.: *testvér születésekor átmenetileg újra bepisil a gyermek*).
- fixáció=rögződés *a pszichikus fejlődés bizonyos területeken hosszabb vagy rövidebb időre megáll, az életkor ugyanakkor előrehalad.*

A fejlődés irányának zavarai

A valamely okból (biológiai, pszichológiai és szociális) megzavart fejlődés a társadalmilag elvárt fejlődésmenettől egyre jobban eltérhet.

- Beilleszkedési nehézségek, magatartási rendellenességek

Megjelenési formái pl. agresszivitás, indulatkitörések, hangulati labilitás, bohóckodás, kapcsolatteremtési nehézségek stb.

- Neurotikus személyiségfejlődés

Neurotikus megnyilvánulások a szervezet testi és lelki működésének zavarai organikus ((szervi)) elváltozások nélkül alakulnak ki pl. ideges tünetek, szorongás, fóbia, éjszakai felriadás, éjszakai és/vagy nappali ágybavizelés stb.

- Deviáns, antiszociális magatartásformák

Pl. csavargás, hazudozás, lopás, droghasználat stb.

Feladat:

Másoljátok le a füzetbe a tananyagot! A dőlt betűs részt a könnyebb megértés céljából csak olvassátok el, nem kell leírni!

A leírt tananyagot legyetek szívesek lefényképezni és visszaküldeni.

Köszönöm, jó munkát kívánok!